

GEMEENTE DEN HAAG OMARMT BETONAKKOORD

# Residentie op weg naar circulaire bouwconomie



Liesbeth van Tongeren, wethouder Duurzaamheid, Milieu en Energietransitie, en derde locoburgemeester van de gemeente Den Haag.

Den Haag groeit naar verwachting de komende 20 jaar met ruim 100.000 inwoners. Dit vraagt om nieuwbouw en herontwikkeling, maar tegelijkertijd moet de stad leefbaar, klimaatbestendig en groen zijn. Dat staat in het Coalitieakkoord 2019-2022 Samen voor de stad. Klimaat en duurzaamheid worden geborgd in de hele gemeentelijke organisatie. In het beleid van Liesbeth van Tongeren, sinds 7 juni 2018 wethouder Duurzaamheid, Milieu en Energietransitie en derde locoburgemeester van de gemeente Den Haag, wordt ingezet op circulariteit.

AUTEUR: WIJNAND BEEMSTER

**V**an Tongeren wil klimaat en duurzaamheid in de hele gemeentelijke organisatie borgen. Een van de instrumenten die ze inzet is de systematiek van de begroting. Ook krijgen medewerkers een aanvullende training om duurzaamheid te integreren in hun werk. De gemeente Den Haag is druk bezig met behalen van een certificaat behorend bij de CO2-Prestatieladder, om op deze manier het CO2-reductiebeleid in de organisatie te borgen. In dat kader wordt ook de logistiek tegen het licht gehouden. Hoe kun je transport reduceren?

Voor de gebouwde omgeving is de ambitie om nog tijdens deze collegeperiode de helft van het gemeentelijk vastgoed dat de gemeente zelf in gebruik heeft (nagenoeg) energieneutraal te maken. Den Haag wil 25.000 tot 30.000 bestaande woningen van schone energie voorzien. Nieuwbouw en grootschalige renovatie worden klimaatneutraal en dus ook zonder aardgas uitgevoerd. Den Haag richt het vizier op circulariteit. Zo is de stad bezig met een veelomvattend plan om grondstoffen te

behouden en her te gebruiken. In dat kader past ook nadrukkelijk de betrokkenheid bij het Betonakkoord.

## Betonakkoord

Jack Amesz, directie adviseur Fysieke Domein gemeente Den Haag, is enthousiast over het Betonakkoord. "Den Haag is medeondertekenaar van het Betonakkoord. Waarom wij ons bij dit akkoord hebben aangesloten? De gemeente Den Haag heeft ambities op het gebied van duurzaamheid, zoals Van Tongeren eerder al aangaf. Daarbij realiseren we ons terdege dat de bouw een grote bijdrage kan leveren als het gaat om duurzaamheid. De totstandkoming van het Betonakkoord bood de mogelijkheid om dit samen met collega publieke opdrachtgevers op te pakken. Met daarbij de focus op beton, een heel belangrijk en breed toegepast bouw materiaal."

## De hele keten doet mee

"Met een overzichtelijk aantal partijen mobiliseert het Betonakkoord de hele keten." Dat noemt Amesz een van de

kwaliteiten van dit akkoord. Hij vervolgt: "Vanaf het begin zijn de grote publieke opdrachtgevers, RWS, RVB en Prorail betrokken, samen met Den Haag en Amersfoort. Inmiddels hebben ook Rotterdam, Leiden en Utrecht het akkoord ondertekend. Ook zijn Amsterdam, en de provincies, actief betrokken en samen vormen we de zogenaamde Vrijdaggroep van publieke opdrachtgevers. Ook is er afstemming met de G40. Wat willen we nu met z'n allen bereiken? Een van de doelstellingen is het formuleren van een eenduidige aanpak voor duurzaam beton in onze projecten. Tweede doelstelling: het vastleggen van strengere eisen voor duurzaamheid. Ook willen we meer ruimte maken voor innovatie en meer waardering voor duurzame oplossingen genereren. De aanpak van het Betonakkoord is zo opgezet dat niet iedereen aan alles mee hoeft te doen. Door onderling informatie uit te wisselen kunnen we onze inspanningen effectiever maken. 'Niet alles samen doen, wel samen alles', noemde Marten Klein van de gemeente Amsterdam, dat."

## Uitvoeringsteams

Amesz benadrukt nog eens dat de gehele betonketen actief is. "Met publieke en private partijen samen zijn er uitvoeringsteams gevormd voor CO2-reductie, Circulair Ontwerpen, Hergebruik Betonreststromen, Natuurlijk Kapitaal, Dalende MKI, Kennis & Innovatie en Onderwijs & Kennisdeling. In deze teams wordt gewerkt aan methodieken voor de praktijk en de introductie hiervan in de sector. En daarbij doen we graag de uitnodiging aan private opdrachtgevers en ingenieursbureaus om zich ook aan te sluiten."

“Hoe meer opdrachtgevers de markt op dezelfde wijze benaderen, hoe meer de markt zal gaan investeren

Wilco Verkade

## Extra momentum

Om de impact van het Betonakkoord te verhogen en te verbreden ziet Amesz veel in samenwerking met BouwCirculair. "Een belangrijke stap in het verlengde van het Betonakkoord is de aansluiting bij de Betonketens van BouwCirculair, een slimme combinatie van (inter)nationaal en lokaal, en zowel strategisch, doordacht en pragmatisch actief, als een beetje rebels."

## Ervaringen

Over zijn ervaringen met het Betonakkoord tot nu toe zegt Amesz: "De samenwerking van publieke opdrachtgevers is

## Top 3 belangrijkste resultaten

Op de vraag wat het akkoord tot nu toe heeft opgeleverd, formuleert Jack Amesz een top 3:

- 1 Het Bouwwaarde Model, tot stand gebracht door het uitvoeringsteam Circulair Ontwerpen
- 2 De samenwerking met CROW voor de MKI-systematiek en het Betonloket
- 3 Natuurlijk Kapitaal is onderdeel van het Betonakkoord.



Wilco Verkade, coördinerend expert  
Ingenieursbureau Den Haag (IbDH).

een verademing en het is erg leuk om als collega's samen te werken. Ook is er bij alle private en publieke deelnemers een grote betrokkenheid om echt wat te bereiken. Waarbij we allemaal wel eens gevangen zitten in onze eigen perspectieven en belangen." Op de vraag wat er beter moet is het antwoord: meer innovatieve oplossingen. "En ook moeten we veel beter worden in het monitoren en rapporteren van aspecten die we nu niet meten en rapporteren, zoals CO2-emissie, circulariteit en natuurwaarden. Ook moeten we consequenter zijn. Zo blijkt bijvoorbeeld dat we beloven eenduidig uit te vragen, om het voor iedereen eenvoudig te houden, maar dat we dat als opdrachtgevers niet altijd blijken te doen."

#### Vertaalslag naar de praktijk

Wilco Verkade, coördinerend expert Ingenieursbureau Den Haag (IbDH) en in die functie verantwoordelijk voor de vertaalslag van het Betonakkoord naar de dagelijkse praktijk, geeft aan dat ook de sturing op vastlegging en administratie beter kan. "Dat moet nog goed terecht komen in het DNA van de betrokkenen." Maar in grote lijnen loopt implementatie soepel: "De praktijkvertaling voor wat betreft beton concentreert zich bij ons op dit moment vooral op de verduurzaming van de bouwstenen, zoals tegels, rioolbuizen en heipalen. Dat soort producten wordt voornamelijk via het ingenieursbureau op de markt gezet. Het IbDH is daarom gevraagd de contracten te verduurzamen."

#### Pragmatische voorinvulling

Ook Verkade waardeert BouwCircular: "IbDH heeft ervoor gekozen zich aan te sluiten bij deze beweging in ketens. Door hen was al een pragmatische voorinvulling van het Betonakkoord gemaakt, door in overleg met de markt productbladen met grenswaarden op te stellen, en er was ook een systeem uitgewerkt voor de vastlegging, administratie en toetsing ervan. We zijn ook de betonketen Haaglanden gestart, voor regionaal overleg met marktpartijen, dit alles op basis van gelijkwaardigheid. Het is een belangrijk gremium geworden, voor alle betrokkenen, om ervaringen uit te wisselen en zo gezamenlijk verder te bouwen aan de invulling van verduurzaming."



Jack Amesz, directie adviseur Fysieke  
Domein gemeente Den Haag.

#### Meer slagkracht

Verkade merkt op dat een uniforme aanpak enorm helpt om de slagkracht te verhogen: "Hoe meer opdrachtgevers de markt op dezelfde wijze benaderen, hoe meer de markt zal gaan investeren. De slagkracht in de zin van ontwikkelingen en investeringen van de markt kan dan echt verbeteren, dat is hard nodig om de gestelde doelen te behalen. Daarom is het nodig dat zoveel mogelijk publieke opdrachtgevers zich aansluiten bij het Betonakkoord en een eensluidende invulling gaan geven aan dat akkoord in de praktijk van alledag."

Los hiervan heeft Verkade nog wat andere wensen. "Over vijf jaar wil ik dat we beschikken over een volledige registratie van alle betonproducten die de gemeente Den Haag op de markt zet. En we moeten over vijf jaar verduurzaming van de eigen ontwerpen volledig op orde hebben. Ook zou MKI op het totale project toegepast moeten worden in plaats van alleen beton."

“ Het Betonakkoord is  
gesloten inclusief een  
uitvoeringsorganisatie voor de  
gemaakte afspraken, dat is echt  
een goede zet. En er is duidelijk  
afgesproken wat van publieke  
opdrachtgevers, en wat van  
private partijen wordt verwacht

Jack Amesz

## Circulair nieuws

Wat is dat toch met het nieuws. Er is veel discussie over, of het wel waar is en of toch niet. We worden erdoor overspoeld. Er is zoveel nieuws, dat het onmogelijk is om het voldoende te beoordelen op juistheid. Soms is het negatief, bedoeld om een schrikfeffect te veroorzaken. Soms is het positief, bedoeld om een product of beweging aan te prijzen. Veelal wordt het uit z'n context gehaald, op basis waarvan er een bepaald beeld ontstaat. De vraag bij dit alles is dan of dat nieuws klopt ja of nee.

Het nieuws willen volgen, als voedsel voor ons hoofd, verslavend zelfs voor velen. De grote stroom dendert je hoofd binnen en is nog niet verwerkt of daar komt de volgende lading alweer aan. Wat doen we er mee? Gaat 't het ene oor in en het andere weer uit, nemen we het klakkeloos over of vragen we naar de feiten achter het nieuws en proberen we het te duiden?

#### Getallen en grafieken

Nieuws wordt soms onderbouwd met getallen en grafieken. Cijfers geven ons houvast en zekerheid. Ze hebben een onzichtbare invloed op ons leven. We zien en kennen echter niet altijd de belangen die achter de getallen schuilgaan. Vragen die we moeten stellen zijn: wie presenteren de cijfers, hoe zijn de cijfers verzameld, is er sprake van standaardisatie en hoe zijn de cijfers geanalyseerd? Wellicht moeten we de cijfers eens wat vaker ontcijferen.

#### 100 procent?

Zo ook met circulariteit. Mijn product is 100 procent circulair, lees ik vaak. Ik vraag me dan af wat hier bedoeld is. Wat betekent dat, 100 procent circulair? Met elkaar praten we veel over circulariteit. We doen allerlei uitspraken en publiceren rapporten en notities over diverse onderwerpen, diensten en producten. En dan hebben we ook nog de behoefte om er een waardeoordeel aan te verbinden. Wat is beter, circulaire, duurzamer?

#### Spannend

Groot voordeel is dat het alleen maar beter kan worden. We zijn diepgeworteld in een lineaire economie, maar de overgang naar de circulaire economie is in gang gezet. We maken stappen en komen vooruit. In welke mate, op welke wijze en met welke snelheid is ondoorzichtig en dat maakt het spannend. We gaan 100 procent voor vooruitgang. Maar laten we ook blijven nadenken en de informatie en feiten bestuderen. En vooral: ontmoet elkaar en bespreek het circulaire nieuws.

Reageren? [ddkok@bouwcirculair.nl](mailto:ddkok@bouwcirculair.nl)



Daaf de kok

Wellicht moeten  
we de cijfers  
eens wat vaker  
ontcijferen